

25 РОКІВ

**ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України**

**"НЕ ЗМІРЯТИ У ВІК
СЛАВЕТНІ СПРАВИ
ІНСТИТУТУ"**

25 РОКІВ

**ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України**

**«НЕ ЗМІРЯТИ У ВІК СЛАВЕТНІ
СПРАВИ ІНСТИТУТУ»**

**до 25-річчя
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
(1993 – 2018 рр.)**

25th ANNIVERSARY

**Ivan Ziaziun Institute
of Pedagogical and
Adult Education
NAES of Ukraine**

УДК 378.4(477.44)(03)
Н 38

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
(протокол № 11 від 22 жовтня 2018 р.)

Укладачі:

Хомич Л.О. – доктор педагогічних наук, професор;

Сотська Г.І. – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник.

Н 38

«НЕ ЗМІРЯТИ У ВІК СЛАВЕТНІ СПРАВИ ІНСТИТУТУ»: до 25-річчя Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (1993–2018 рр.) / довідкове видання // за ред. Н. Г. Ничкало, Л. Б. Лук'янової. – Вінниця: Т.П.Барановська, 2018. – 50 с.

ISBN 978-617-7233-50-2

Висвітлено становлення і розвиток Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (1993–2018 рр.). У діахронічному і синхронічному вимірах проаналізовано поетапність формування іміджу Інституту й окреслено перспективи його подальшого розвитку. Схарактеризовано особливості науково-дослідної діяльності, здобутки у реформуванні педагогічної освіти та професійного й особистісного розвитку різних категорій дорослого населення.

УДК 378.4(477.44)(03)

ISBN 978-617-7233-50-2

© Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України, 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги. 10. м.Київ. 01135. тел. (044) 481 -32-21, факс (044) 481-47-96
e - mail: mon@mon.gov.ua. код ЄДРПОУ 38621185

**Колективу
Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії
педагогічних наук України**

Шановні колеги!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди 25-річного ювілею Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України.

Упродовж чверті віку науковці Інституту успішно розробляють найсучасніші технології професійної педагогічної освіти та освіти дорослих, утворюючи пріоритети академічної культури, практико-орієнтованих наукових пошуків на засадах культуровідповідності, полікультурності, психопедагогіки, пріоритету неперервної освіти в українському і світовому науково-освітньому просторі.

Неоціненним творчим доробком науковців Інституту закладено підґрунтя для міждисциплінарних досліджень з проблем педагогіки і психології професійної освіти, підготовки вчителя та освіти дорослих, розвитку науково-педагогічних шкіл, формування традицій підготовки молодшої генерації педагогів-дослідників в Україні, налагодження конструктивного наукового діалогу з європейськими університетами і науковими осередками.

Впевнена, що наукові напрацювання Інституту й надалі будуть визначати перспективи розвитку системи вітчизняної освіти.

Висловлюю щирі побажання щодо подальшого поступу Інституту як інноваційної дослідницької установи, генератора перспективних ідей, програм і методик у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих, діяльність якого сприятиме становленню іміджу України як держави з високим науковим потенціалом.

**З повагою
Міністр**

Лілія ГРИНЕВИЧ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-А

Телефон / факс 226 – 31 – 80, 489–08–60

E-mail: info@naps.gov.ua / Web-сайт: www.naps.gov.ua

**Колективу
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

***Шановна Ларисо Борисівно!
Шановні науковці!***

Прийміть найщиріші вітання з нагоди 25-річчя заснування Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України!

Становлення наукового інституту – це етапи здійснення фундаментальних досліджень, участь у розробленні проектів законодавчих освітянських документів, впровадження інноваційних освітніх технологій. Ваш Інститут пройшов шлях розвитку, насичений творчими пошуками і вагомими здобутками. Лише за останні п'ять років розроблено й оновлено такі стратегічні документи, як «Стратегія розвитку педагогічної освіти в Україні: концептуальні положення», «Концепція розвитку освіти дорослих в Україні», науково-аналітична доповідь «Про стан педагогічної освіти в Україні», створено Центр освіти дорослих й ін.. Плідно розвивається міжнародна співпраця – відкрито кафедру ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», «Українська асоціація освіти дорослих» є офіційним членом Європейської асоціації освіти дорослих, тривають міжнародні проекти з Польською академією наук тощо.

Переконаний, що цілеспрямованість і наполегливість колективу, інноваційність і професіоналізм, енергія молодих у поєднанні з безцінною мудрістю досвідчених й надалі залишатимуться надійним фундаментом для розвитку перспективних напрямів психолого-педагогічних, педевтологічних, андрагогічних, компаративістських й інших досліджень.

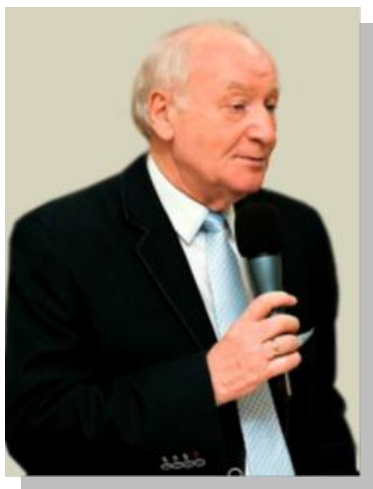
Високопрофесійному науковому колективу, що дбає про розвиток Інституту і його позитивний імідж на освітянській ниві нашої держави і зарубіжжя, зичу нових наукових здобутків, оптимізму, невичерпної любові і добра. Гідно продовжувати традиції гуманістичної педагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України!

**З повагою
Президент НАПН України,
Президент Товариства «Знання» України,
доктор філософських наук, професор,
дійсний член НАН України і НАПН України**

Василь КРЕМЕНЬ

**TOWARZYSTWO NAUKOWE
«POLSKA-UKRAINA»**

01-318 Warszawa, ul. Świętochowskiego 1

Warszawa, dn. 13.12.2018r.

**Wielce Szanowna Pani
Prof. zw. dr hab. Larysa Łukianowa
Dyrektor Instytutu Kształcenia Dorosłych
im. Iwana Zjaziuna
Narodowej Akademii Nauk
Pedagogicznych Ukrainy
Kijów, ul. Berlińskiego 9**

W imieniu Towarzystwa Naukowego «POLSKA – UKRAINA» pragnę złożyć dla Pani Dyrektor, jak i dla całego Zespołu Pracowników Instytutu Kształcenia Pedagogicznego i Kształcenia Dorosłych im. Iwana Zjaziuna z okazji 25-lecia istnienia gorące życzenia dalszego rozwoju w działalności naukowej, jak i pomyślności w życiu pozazawodowym.

W Polsce bardzo wysoko oceniamy dorobek i dokonania naukowe Instytutu, co wyraża się w wielostronnej współpracy wielu naszych placówek naukowo - badawczych i Uczelni z Pani Instytutem.

Pragnę przy tej okazji przypomnieć, że to właśnie w Instytucie kierowanym przez Panią Dyrektor rozpoczęła się z inicjatywy ówczesnego Dyrektora, Profesora Iwana Andrejewicza Zjaziuna, współpraca polskich i ukraińskich pedagogów. Współpraca ta trwa już ponad 20 lat, a jej efektem jest zorganizowanie 7-miu Forów Naukowych będących płaszczyzną wymiany myśli pedagogicznej uczonych z obydwu sąsiednich państw.

Do innych ważnych efektów tej współpracy możemy zaliczyć tłumaczenia wielu książek znanych polskich uczonych na język ukraiński (Cz. Kupisiewicza, T. Nowackiego, T. Lewowickiego i innych) oraz pozycji książkowych ukraińskich znakomitych naukowców na język polski (W. G. Kremienia, I. A. Zjaziuna, W. Andruszczenki, N. Nyczkało i innych) !

Także z inspiracji Profesora Iwana A. Zjaziuna powstało Towarzystwo Naukowe „POLSKA - UKRAINA”, któremu mam dzisiaj zaszczyt przewodniczyć.

Chcę więc z całą mocą podkreślić, że Instytut Kształcenia Pedagogicznego i Kształcenia Dorosłych (dawniej Instytut Pedagogiki i Psychologii Oświaty Zawodowej) traktujemy w Polsce jako kolebkę współpracy polskich i ukraińskich pedagogów. Obecnie współpraca pedagogów naszych krajów jest dalej mocno wspierana przez Panią Dyrektor i współpracowników, za co jesteśmy niezmiernie wdzięczni.

Szczególnie podziękowania pragnę także złożyć na ręce Pani Dyrektor od tych osób z Polski, którzy otrzymali możliwość obrony pracy habilitacyjnej w tymże Instytucie za kadencji Prof. I. A. Zjaziuna, jak i w późniejszym okresie. Wysoki poziom wymagań wraz z życzliwym podejściem do habilitantów z Polski stworzył dla nich niepowtarzalną szansę rozwoju naukowego.

Jestem właśnie jedną z tych osób, które miały zaszczyt uzyskać stopień doktora habilitowanego w Instytucie, pracami którego obecnie kieruję.

Chcę więc tą drogą gorąco podziękować S.p. Prof. zw. Iwanowi A. Zjaziunowi za umożliwienie mi obrony pracy habilitacyjnej właśnie w tej placówce naukowo - badawczej, a Prof. zw. Nelli Nyczkało, ówczesnemu wicedyrektorowi Instytutu za przejęcie opieki naukowej nad moimi działaniami. Ja osobiście, jak i każdy z osób z Polski, która jest naukowym absolwentem Instytutu z Berlińskiego 9. wyraża dużą wdzięczność byłym i obecnym pracownikom tego niezwykle ważnego dla nas Instytutu.

Zatem jeszcze raz dziękując za tak wielką pracę na rzecz naukowych kontaktów ukraińskich i polskich pedagogów, życzymy Pani Dyrektor i wszystkim Pracownikom Instytutu z okazji tego Jubileuszu wielu jeszcze osiągnięć w działalności naukowej, utrzymania w dalszym ciągu tak wysokiego poziomu badań i refleksji naukowej, życzą również pomyślności i dużo szczęścia w życiu osobistym.

Z wyrazami podziękowania i głębokiego szacunku **Przewodniczący**

Dr hab., prof. APS Franciszek Szlosek

ШЛЯХ ДОВЖИНОЮ ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ

Ювілеї завжди спонукають до роздумів і ретроспективного аналізу, осмислення сьогодення й погляду в майбутнє. Цьогорічний ювілей Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна – це яскраві сторінки історії розвитку педагогіки і психології професійної освіти, педагогічної освіти й освіти дорослих, осмислення того, яким був Інститут на початку своєї історії і як змінився впродовж двадцяти п'яти років.

Становлення і розвиток Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України (до 30 січня 2007 р. – Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України) – це нелегкий шлях постійних творчих пошуків, радісних подій, аналізу причин суперечностей і втрат, яких також було немало.

Методологічно обґрунтована наукова позиція засновника і першого директора Інституту (впродовж майже 21 року) доктора філософських наук, професора, академіка Івана Андрійовича Зязюна уможливила визначення перспективних напрямів педагогічних і психологічних досліджень на засадах філософії освіти, людиноцентризму, педагогіки добра, інтердисциплінарності та інноваційності. Високопрофесійний колектив науковців з перших днів історії Інституту був здатний розв'язувати міждисциплінарні проблеми педагогіки і психології професійної освіти, професійної підготовки майбутнього вчителя й науково-методичного забезпечення розвитку освіти упродовж життя.

Переименування Інституту педагогіки і психології професійної освіти в Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих відбувалося в умовах складних соціально-економічних перетворень і трансформаційних процесів в Україні. Нині Інститут є зною академічною науково-дослідною установою, вченими якої реалізуються наукові підходи до педевтологічних, андрагогічних та компаративістичних досліджень. Починаючи з 2007 р., Інститут значно посилив увагу до вивчення комплексу проблем, пов'язаних з неперервною освітою – освітою впродовж життя. Особливої актуальності набуло дослідження теоретичних, методологічних і методичних засад розвитку педагогічної освіти, а також освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти, особистісного й професійного розвитку педагогів і різних категорій дорослого населення.

Науковці Інституту брали активну участь у розробленні Національної доктрини розвитку освіти (2002 р.), Державної програми «Вчитель» (2002 р.), у підготовці «Білої книги національної освіти України» (2010 р.), Національних доповідей про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011, 2016 рр.), а також проектів законодавчих документів, що визначають освітньо-державну політику.

Не можна також не згадати про фундаментальні методологічні напрацювання, що уможливили розроблення і впровадження Концепції педагогічної майстерності (академік І. Зязюн), Концепції педагогіки мистецтва

як субдисципліни педагогічної науки (професор О. Рудницька), фундаменталізації освіти, методології і методики педагогічних досліджень (академік С. Гончаренко, професор П. Воловик), методики розроблення професіограм (професор Б. Федоришин), а також обґрунтування інноваційних підходів до розвитку багаторівневої педагогічної освіти в нашій державі. На основі аналізу педагогічної та андрагогічної моделей навчання науковцями Інституту обґрунтовано теоретико-методологічні й методичні засади неперервної освіти – освіти впродовж життя. Результатом цього стало розроблення Концепції розвитку освіти дорослих в Україні, що була схвалена Президією НАПН України (2016 р.), широко висвітлена у засобах масової інформації й позитивно оцінена науково-педагогічною громадськістю різних регіонів України, а також Республіки Білорусь, Республіки Польща, Німеччини та інших держав.

Гортаючи сторінки історії становлення і розвитку Інституту, ми об'єктивно констатуємо, що багато чого інноваційного й перспективного було зроблено його вперше науковцями в нашій державі. Йдеться про Концепції багаторівневої педагогічної освіти, мистецької педагогіки, педагогічної майстерності, розвитку освіти дорослих та інші важливі наукові документи. Інститутом започатковано наукові пошуки з неперервної освіти і психопедагогіки, з порівняльної професійної педагогіки та андрагогіки. До речі, науковці саме цього Інституту підтримали міждисциплінарні дослідження з мистецької педагогіки, військової педагогіки, теорії і методики підготовки фахівців для державної служби надзвичайних ситуацій. Відділ андрагогіки, створений вперше в нашій державі (2008 р.), став організатором методологічного семінару «Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи», що відбувся в листопаді цього року. Доречно згадати й про те, що вчена рада саме цього Інституту запропонувала ВАК України розглянути питання щодо введення наукової спеціальності теорія і методика професійної освіти (шифр – 13.00.04). Ще один приклад: введення до Державного класифікатора професії «Андрогог». Це також ініціатива і результат творчості й наполегливості особисто Л. Лук'янової – доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Цілеспрямована інноваційна діяльність впродовж 25-ти років поглиблює творчий потенціал Інституту, розширює банк перспективних ідей. Наголосимо, що ці ідеї утверджуються не лише на теоретичних рівнях, а й «приживляються» та проростають креативним корінням на педагогічній практиці. Цьому сприяє глибинне розуміння положень «філософії педагогічної дії» І. Зязюна: від мрії – до творчої педагогічної дії, що здійснюється на основі принципів людиноцентризму, індивідуалізації, диференціації та випереджувального підходу. Це також характеризує співпрацю Інституту та Української асоціації освіти дорослих з Представництвом Інституту з міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів DVV International в Україні, з органами державної влади в м. Києві та областях й позитивно впливає на розвиток освіти дорослих та відповідно на педагогізацію різних категорій дорослого населення.

Плідною є системна співпраця Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна з багатьма закладами вищої освіти, зокрема: з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Національним педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова, Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка, Полтавським національним університетом імені В.Г. Короленка, Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, Національним університетом «Чернігівський колегіум імені Т.Г. Шевченка», Хмельницьким національним університетом, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського, Дрогобицьким державним університетом імені Івана Франка, Житомирським державним університетом імені Івана Франка, Мукачівським державним університетом, Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини, Переяслав-Хмельницьким державним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, Сумським державним педагогічним університетом імені А.С. Макаренка, Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут», Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут», Національним університетом «Львівська політехніка», Львівським державним університетом безпеки життєдіяльності та іншими університетами й інститутами. До цього далеко неповного переліку додамо також Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка. 03 березня 2014 року академік І.Зязюн саме в цьому коледжі відкрив Центр педагогічної майстерності..., останній за його життя.

Наведемо лише окремі статистичні дані, що певною мірою характеризують результативність діяльності Інституту за чверть віку. В його спеціалізованих вчених радах захищено: 160 докторських і 442 кандидатських дисертацій з педагогічних і психологічних наук. Опубліковано майже 11 тисяч праць, з них: 253 монографій, 630 підручників і навчальних посібників, 290 методичних рекомендацій, 154 збірників наукових праць, а також 20 бібліографічних покажчиків.

Етапи наукового зростання Інституту, визнання його творчого доробку в Україні й за кордоном більш широко схарактеризовано в Інформаційному довіднику «Національна академія педагогічних наук України – 25 років», а також в ювілейному виданні Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України «Професійна освіта України на шляху до євроінтеграції (1992–2017)».

Незаперечним є те, що в історію української педагогічної науки вписано нові педагогічні й психологічні теорії; інноваційні підходи до реформування професійної освіти і педагогічної освіти та концептуальні засади навчання дорослого населення. Йдеться також про результати фундаментальних та прикладних досліджень з проблем формування особистості педагога, розвитку його педагогічної майстерності; положення щодо особливостей інноваційного розвитку сучасної педагогічної і освіти дорослих в умовах європейської інтеграції. Цей вагомий теоретичний і методичний доробок, на нашу думку, має важливе значення для реалізації Концепції Нової української школи, а

також Концепції розвитку педагогічної освіти схваленою Колегією Міністерства освіти і науки України в липні цього року.

Не можемо не згадати ще про один важливий напрям міжнародної діяльності Інституту. Його історія збагатилася впродовж двох десятиліть творчої українсько-польської / польсько-української наукової співпраці. Саме тут народилася ідея створення Наукового товариства «Польща-Україна». Автори цієї ідеї – академік І. Зязюн і професор Ф. Шльосек. Про її життєдайність свідчать численні факти. Опубліковано 15 випусків українсько-польського / польсько-українського щорічника «Професійна освіта: педагогіка і психологія» – «Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia». З 2016 р. видається новий польсько-український щорічник «Edukacja Zawodowa i Ustawiczna».

Упродовж майже 20-ти років Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна співпрацюють з Науковим товариством «Польща-Україна». Спільними зусиллями проведено сім українсько-польських / польсько-українських наукових форумів. Вже розпочато підготовку до восьмого форуму.

За сприяння Президії НАПН України та Національної Комісії ЮНЕСКО в Україні в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна відкрито кафедру ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта педагога ХХІ століття». Новим і перспективним кроком стало заснування цієї кафедри щорічника ЮНЕСКО.

На прикладі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна та колективу його науковців на чолі з талановитим вченим і організатором науки Л. Лук'яною можемо переконатися, що академічна культура, добросовісність та відданість науково-педагогічній ниві – це не абстрактні поняття. Це реальність, наполеглива системна дія, вагомі результати, нові сміливі й перспективні кроки, незважаючи на певні суперечності, неодноразові скорочення та фінансові негаразди...

Від Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України висловлюємо сердечну подяку колективу науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, а також наше оптимістичне бачення подальшої долі цієї академічної установи. Такий Інститут, в якому панують європейська культура, академічна добросовісність, креативність, інноваційність, соціальна відповідальність й невгасимий дух творчості, має майбутнє.

Нелля Ничкало

*доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
академік-секретар Відділення професійної
освіти і освіти дорослих НАПН України*

СЬОГОДЕННЯ ІНСТИТУТУ І ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Освіта створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості, і в ідеалі її призначення – щастя людини.
І. А. Зязюн

В сучасному українському науково-освітньому просторі Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України зберігає традиції академічної культури і водночас є сучасним науковим осередком, що продукує інноваційні ідеї, практико орієнтовані напрацювання з метою розвитку вітчизняних досягнень та імплементації європейського й світового досвіду у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих.

Результатом дослідницьких пошуків науковців Інституту є: визначення філософських, психологічних, аксіологічних, культурологічних, естетичних та етичних засад розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих; обґрунтування теоретико-методологічних та методичних основ педагогічної майстерності педагога; створення концептосфери педагогічної аксіології; вивчення зарубіжного досвіду професійної освіти та впровадження його конструктивних ідей в освітню практику; психолого-педагогічне забезпечення навчання різних категорій дорослого населення; створення інноваційних технологій та тренінгових програм з особистісного і професійного розвитку й саморозвитку вчителів; варіативні, різнорівневі, диверсифіковані за профілем і терміном програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників тощо.

Разом з МОН України розпочато роботу над проектом Закону України «Про освіту дорослих».

В Інституті здійснюється експериментальна робота, що відбувається на базі понад 30 закладів освіти. Експериментальні майданчики та центри педагогічної майстерності Інституту є активними учасниками і призерами всеукраїнських та міжнародних виставок. Починаючи з 2010 р., закладами освіти і центрами педагогічної майстерності Інституту отримано 8 золотих, 2 срібні медалі та понад 20 дипломів учасників виставок. Активним учасником 19 освітянських виставок став і сам Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, організувавши і провівши понад 15 круглих столів з проблем розвитку особистості та педагогічної майстерності вчителя та підготувавши експозиції, відзначені золотими медалями і дипломами. Особлива увага приділяється в Інституті впровадженню результатів завершених наукових досліджень та здійсненню моніторингу ефективності наукових розробок у педагогічну теорію і соціальну практику.

Інститут став засновником і співзасновником видання збірників наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи»; «Естетика і етика педагогічної дії» (спільно з Полтавським національним педагогічним університетом імені В. Г. Короленка); «Порівняльна професійна педагогіка» (у

співпраці з Хмельницьким національним університетом); «Імідж сучасного педагога» (електронне видання, співзасновник – Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського).

Видано 15 випусків польсько-українського, українсько-польського щорічника «Професійна освіта: педагогіка і психологія» (з 2016 р. це видання отримало нову назву – «Професійна і неперервна освіта»).

На базі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України створено Центр освіти дорослих, підструктурами якого є:

- Центр підвищення кваліфікації (для працівників закладів вищої освіти України всіх рівнів акредитації, керівників і фахівців навчальних центрів підприємств, організацій та установ, персоналу центрів освіти дорослих, громадських активістів);

- Психологічний консультативно-тренінговий центр, створений з метою надання психологічної допомоги різним категоріям дорослого населення, проведення тренінгів особистісного і професійного розвитку і саморозвитку для наукових, науково-педагогічних працівників, психологів та керівників шкіл з проблем організації психодіагностичної роботи в навчальних закладах, для практикуючих психологів, для переселенців зі східних територій України тощо;

- Центри педагогічної майстерності, які було відкрито з метою сприяння розвитку та саморозвитку педагогічної майстерності вчителів.

Науковці стали ініціаторами, співорганізаторами та науковими консультантами у створенні різнопрофільних Центрів неформальної освіти дорослих в Україні. З-поміж провідних центрів – «Центр освіти дорослих «Народна школа» для вчителів вечірніх шкіл на базі вечірньої (змінної) школи № 18 Деснянського району м. Києва; «Школа людей поважного віку» на базі Історично-мистецького центру «Стара школа» (с. Тарасівка Києво-Святошинського р-ну Київської обл.); науково-методичний Центр освіти дорослих на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького), провідною метою яких є особистісний розвиток дорослого населення в умовах неформальної освіти.

Інститут ініціював створення недержавної Громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих» (2015 р.), яку було прийнято у члени Європейської Асоціації освіти дорослих (2016 р.), метою її діяльності є сприяння розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти в Україні.

В Інституті активно здійснюється міжнародна проектна діяльність та міжнародне стажування. Співробітники брали участь у: програмі наукових стипендій CONFINTEA VI в Інституті освіти впродовж життя ЮНЕСКО (ФРН, Гамбург); роботі Міжнародної Літньої школи країн регіону Східного партнерства «Професійна підготовка фахівців з освіти дорослих» (Латвія, м. Рига); науковому стажуванні в Інституті мистецтва і науки Державного університету Східного Теннессі (США, м. Джонсон-Сіті, штат Теннессі); виграли гранти на участь у: Європейській науково-практичній конференції «Освіта та мобільність. Внески досліджень в галузі освіти» European Educational Research Conference (ECER 2015) «Education and Transition. Contributions from Educational Research»; семінарі-тренінгу «Громадянська освіта у Східній Європі», організованого Федеральною агенцією з

громадянської освіти (Німеччина, м. Берлін); тренінгових заходах Українсько-польсько-німецького спеціалізованого форуму для організаторів міжнародних молодіжних обмінів «Можливості та виклики для довгострокових молодіжних обмінів між Україною, Польщею та Німеччиною»; проекті «Едукаторський курс для вчителів польської мови» під егідою Міністерства національної освіти Польщі та фонду «Свобода та демократія».

На базі Інституту відкрито Кафедру ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (2016 р.). Активно працює Рада молодих науковців, створена в Інституті два роки тому. Предметом особливої турботи керівництва Інституту є робота з кадрами, підтримка здібної молоді. Про це свідчить обрання стипендіатами Кабінету Міністрів України Е. О. Помиткіна, Т. О. Гончарук, О. А. Макаренко, Л. Ю. Султанової, М. П. Вовк, здобуття Премії Президента України для молодих учених Л. Ю. Султановою.

Сьогодні Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України – це наукова установа, яка є центром науково-дослідної роботи з проблем педагогічної освіти і освіти дорослих; підготовки та атестації наукових, науково-педагогічних кадрів різних кваліфікаційних рівнів; видання наукової, виробничо-практичної та навчальної літератури; здійснення міжнародних зв'язків тощо.

Важливою рисою колективу Інституту є постійний творчий пошук, активна співпраця з педагогами й науковою громадськістю, активне спілкування з зарубіжними партнерами.

Глибоко переконані, що імідж Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна і у подальшому утверджуватиметься на засадах національних і європейських цінностей, слугуватиме орієнтиром для досягнення вершин професіоналізму, людяності, інноваційності.

Лариса Лук'янова

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
директор Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ

Освіта, якщо вона наповнена не лише інтелектуальним, а й моральним змістом, формує гостру потребу в етичній і громадянській реформації, є фактором демократичного прогресу, національної безпеки і соціальної динаміки.
С. У. Гончаренко

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна функціонує в структурі Національної академії педагогічних наук України 25 років. В історії становлення і розвитку можемо виокремити чотири етапи, на кожному з яких реалізовувались такі завдання: здійснення фундаментальних досліджень, участь у розробленні державних освітянських законодавчих документів, впровадження інноваційних освітніх методик, технологій в освітній процес закладів вищої освіти та освіти дорослих, співробітництво з вітчизняними і зарубіжними науковими центрами і вищими навчальними закладами.

I етап (1993–1999 рр.)

Становлення і напрями розвитку Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України

Інститут був створений відповідно до Постанови Президії Академії педагогічних наук України 24 листопада 1993 р. (протокол № 1-7/10-56). Фундаторами академічної інституції виступили знані в Україні і зарубіжжі науковці – доктор філософських наук, професор, академік АПН України Іван Андрійович Зязюн і доктор педагогічних наук, професор, тоді – член-кореспондент АПН України Нелля Григорівна Ничкало.

Іван Андрійович Зязюн (1938–1914) – доктор філософських наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України, перший Міністр народної освіти незалежної України (1990–1992 рр.). Директор Інституту з 1993 по 2014 рр. Прагнути бути взірцем людяності, інтелігентності, наукової культури, академічної доброчесності, вчений власним прикладом спрямовував науковців, викладачів, учителів до пошуку краси у житті, сприяв формуванню у них ціннісного ставлення до особистості, спрямовував на саморозвиток і самоудосконалення. Упродовж усього життя І.А. Зязюн послідовно та впевнено дотримувався переконань щодо необхідності розвитку педагогічної освіти з урахуванням аксіокультурних, андрагогічних та акмеологічних пріоритетів розвитку особистості педагога.

Нелля Григорівна Ничкало, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, майже два десятиліття – заступник директора з наукової роботи Інституту. Нелля Григорівна – знаний в Україні і за кордоном фахівець у галузі теорії, історії і методики професійної освіти, порівняльної професійної педагогіки, становлення особистості фахівця у системі неперервної освіти, керівник наукових шкіл з порівняльно-педагогічних досліджень в освіті дорослих і професійній освіті.

Від заснування Інституту формувалися традиції педагогічного наставництва, створювалися унікальні наукові школи, розвивалися ідеї педагогіки добра, людиноцентризму, психології праці, порівняльної педагогіки, націєтворення теорії і практики педагогічної освіти, закладені його засновниками. Синергія фундаментального наукового пошуку, зорієнтованість на потреби сучасної педагогічної освіти і освіти дорослих, спрямованість на діалогічну взаємодію науки і освітньої практики, налагодження міжнародної комунікації у освітньому дискурсі визначають актуалітети діяльності Інституту.

Упродовж 1993–1994 рр. у структуру Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України входили 4 лабораторії: *лабораторію профтехосвіти* (завідувач – В. К. Майборода) створено на базі лабораторії професійно-технічної освіти Українського науково-дослідного інституту педагогіки; *лабораторію психології трудової і професійної підготовки* (завідувач – П. С. Перепелиця) – на основі лабораторії психології праці і трудового виховання Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України; *лабораторію психології профорієнтації* (завідувач – Б. О. Федоришин) – на базі лабораторії психології профорієнтації та профтехосвіти Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. Новостворену *лабораторію педагогічної освіти* очолив М. М. Солдатенко.

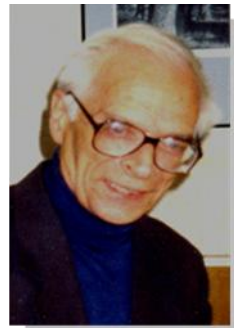
З 1993 р. на посаді вченого секретаря було затверджено кандидатуру кандидата педагогічних наук Галини Миколаївни Цибульської.

Солдатенко
Микола Миколайович
доктор педагогічних
наук, професор

Майборода
Віктор Каленикович
доктор педагогічних
наук, професор

Федоришин
Борис Олексійович
доктор педагогічних
наук, професор

Перепелиця
Петро Степанович
кандидат
психологічних наук,
старший науковий
співробітник

Дем'яненко
Наталія Миколаївна
доктор педагогічних наук,
професор

У 1995 р. в Інституті функціонувало 8 структурних підрозділів, зокрема було створено лабораторію педагогіки і психології вищої школи (завідувачі – Н. М. Дем'яненко, а з 1996 р. С.О. Сисоєва), що досліджувала актуальні проблеми становлення і розвитку вищої педагогічної освіти;

Сисоєва Світлана
Олександрівна
доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член
НАПН України

лабораторію порівняльної професійної педагогіки (завідувач – Р. М. Роман, з 1998 р. – Н. А. Кутова, з 1999 р. – Л. П. Пуховська), науковці якої вивчали проблему розвитку професійної освіти та професійної підготовки вчителів у країнах Західної Європи; лабораторію мистецької освіти (завідувач – О. П. Рудницька), співробітники якої здійснювали дослідження з формування загальної та професійної культури майбутніх фахівців засобами мистецтва.

Роман
Романа Михайлівна
кандидат педагогічних
наук

Кутова
Наталія Андріївна
кандидат педагогічних
наук, доцент

Пуховська
Людмила Прокопівна
доктор педагогічних
наук, професор

Рудницька Оксана
Петрівна
доктор педагогічних
наук, професор

Головка Людмила
Степанівна
кандидат економічних
наук

На основі лабораторії профтехосвіти було створено дві структурні одиниці: лабораторію професійного навчання у закладах професійно технічної освіти (завідувач – Л. М. Головка, з 1998 р. – Е. М. Ковальчук), науковці якої спрямовували наукові пошуки на теоретико-методологічне обґрунтування змісту професійної освіти, технологій і методик професійного навчання майбутніх фахівців, розроблення концептуальних положень розвитку професійної освіти в Україні;

Ковальчук
Ера Михайлівна
кандидат
педагогічних наук

також лабораторію *методики викладання гуманітарних дисциплін і виховної роботи у закладах профтехосвіти* (завідувачі – А. О. Молчанова, з 1996 р. – І. М. Мельникова, з 1999 р. – В. Ф. Орлов), метою діяльності якої було дослідження проблем професійного розвитку та соціального становлення учнів професійно-технічних навчальних закладів, визначення педагогічних умов виховання майбутніх робітників у професійних навчальних закладах, розвитку професійної культури педагогічного персоналу.

Молчанова Алевтина
Олександрівна
кандидат педагогічних наук

Мельникова
Ірина Миколаївна
кандидат педагогічних наук

Орлов Валерій Федорович
доктор педагогічних наук,
професор

Співробітники Інституту брали участь у законодавчо-нормативному врегулюванні реформаційних змін у науково-освітньому просторі України, імплементації євроінтеграційного досвіду в освіті і науці, зокрема – у створенні та реалізації державних програм: Цільової державної програми «Вчитель»; Державної програми відродження і розвитку освіти національних меншин в Україні на 1994–2000 рр.; Державної програми «Українська діаспора (1995–2000 рр.).

В Інституті сформувались й зростали наукові педагогічні школи, що сприяло перетворенню установи на один із провідних центрів України з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації. Серед них – наукові школи доктора філософських наук, професора Івана Андрійовича Зязюна з проблем педагогічної майстерності вчителя; доктора педагогічних наук, професора Семена Устимовича Гончаренка з проблем гуманізації і фундаменталізації освіти; доктора педагогічних наук, професора Оксани Петрівни Рудницької з проблем мистецької освіти; доктора педагогічних наук, професора Неллі Григорівни Ничкало з неперервної професійної освіти.

Плідні творчі й наукові зв'язки поєднали Інститут з навчальними закладами і науковими установами Республіки Польща. 1998 р. було засновано польсько-українську асоціацію дослідників проблем професійної освіти.

Кращі наукові праці висувалися на здобуття премій Національної академії наук України, які було присуджено Н.Г. Ничкало (1994), В.О. Радкевич, Г.М. Пащенко (1997), С.У. Гончаренку (1997, 1998).

У 1994 р. в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України було відкрито відділ аспірантури та докторантури (завідувач – Дітковська Євгенія Трохимівна) з підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації за спеціальностями: 13.00.01 – «Теорія та історія педагогіки» та 19.00.07 – «Педагогічна і вікова психологія».

З жовтня 1994 р. в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України діє спеціалізована вчена рада Д 26.451.01 (до 1998 р. вона мала шифр Д 01.61.01) з присудження наукових ступенів доктора (кандидата) педагогічних наук та доктора (кандидата) психологічних наук.

З 1 квітня 1995 р. почала функціонувати наукова бібліотека Інституту, завідувачем якої призначено Штому Людмилу Наумівну. Основою бібліотечного фонду стали 2,5 тис. примірників науково-педагогічної і художньої літератури, подаровані Міжнародним фондом «Відродження».

На сьогодні інформаційний ресурс бібліотеки налічує понад 18 тис. примірників, більшість з яких складає література з питань педагогіки і психології професійної освіти, підготовки вчителя, довідникова, суспільно-політична, науково-популярна література, періодичні видання. Праці науковців Інституту є гордістю бібліотеки. У її фондах зберігається понад 600 докторських і кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованих вчених радах наукової інституції.

II етап (2000–2008 рр.)

Інноваційні педагогічні і психологічні дослідження проблем неперервної професійної освіти

На початку 2000-х рр. в Інституті активізувалась наукова діяльність, спрямована на вдосконалення і розвиток теорії і практики педагогічної освіти. У цей період підготовлені концептуально важливі для України документи: «Концепція педагогічної майстерності», «Концепція педагогічної освіти», «Концепція професійно-художньої освіти», «Концепція розвитку професійно-педагогічної освіти».

Наукові співробітники Інституту брали участь у створенні та реалізації державних програм: Національної програми «Діти України» на 2000–2005 рр.; Національної програми планування сім'ї; Національної програми патріотичного виховання населення «Патріотичне виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства»; Національної програми «Репродуктивне здоров'я 2001–2005»; «Комплексної програми профілактики злочинності на 2001–2005 роки»; Програми роботи з обдарованою молоддю на 2001–2005 рр.; «Національного плану дій з гігієни довілля на 2000–2005 рр.»; Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки; Концепції запобігання та використання найгірших форм праці дітей (2003–2005 рр.); Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін (2004–2006 рр.); Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 рр.

Формувалися нові наукові педагогічні і психологічні школи: доктора педагогічних наук, професора Світлани Олександрівни Сисоєвої – з проблем творчості і технологій у неперервній освіті; доктора психологічних наук, професора Валентина Васильовича Рибалки – з психопедагогіки розвитку особистості; доктора педагогічних наук, професора Лариси Борисівни Лук'янової – з професійної освіти і освіти дорослих впродовж життя; доктора педагогічних наук, професора Лідії Олексіївни Хомич – з психолого-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Налагоджено наукові міжнародні зв'язки з Центром педагогіки праці Державного інституту технології експлуатації (м. Радом, Республіка Польща), Інститутом педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща). Підтвердженням визнання наукової установи на міжнародному рівні є стажування, захисти дисертацій іноземних учених в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих, участь українських науковців у численних міжнародних форумах.

Започатковано традицію проведення циклічних науково-практичних заходів, присвячених пам'яті видатних науковців, які працювали в Інституті, зокрема: Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. П. Рудницької; Міжнародні психолого-педагогічні читання «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку», присвячені пам'яті Б. О. Федоришина; Всеукраїнські психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Є. О. Мілеряна та П. С. Перепелиці «Проблеми психології праці в освіті різних категорій дорослого населення»; Всеукраїнські педагогічні читання, присвячені пам'яті видатного вченого-педагога Олени Степанівни Дубинчук.

Кращі наукові праці висувалися на здобуття премій Національної академії наук України, які було присуджено С. У. Гончаренку (2002), О. П. Рудницькій (2002), О. М. Отич (2005), М. К. Козію (2005), С. О. Сисоєвій (2006), Т. В. Івановій (2007), О. А. Макаренко (2007).

Зміни у структурі Академії педагогічних наук зумовили реорганізаційні перетворення в Інституті. Його підрозділ, що досліджував проблеми педагогіки і психології вищої школи, влився у структуру новоствореного Інституту вищої освіти АПН України. З 2000 р. усі лабораторії перейменовано на відділи.

Науково-дослідна діяльність Інституту здійснювалася у восьми наукових відділах.

Відділ педагогічних технологій неперервної професійної освіти (завідувач – С. О. Сисоєва) – науковці досліджували теоретико-методологічні і методичні засади особистісного підходу до розроблення і впровадження педагогічних технологій неперервної професійної освіти, визначали дидактичні принципи щодо педагогічних технологій неперервної професійної освіти та педагогічних технологій професійного навчання в контексті особистісно орієнтованої парадигми освіти.

Відділ теорії і практики педагогічної майстерності (завідувач – М. М. Солдатенко) – у відділі розроблялась методологія педагогічної майстерності, досліджувались психологічні чинники педагогічної майстерності, а також проблеми розвитку педагогічної майстерності вчителя у процесі викладання загальноосвітніх дисциплін, здійснювалася систематизація інноваційних технологій у контексті педагогічної майстерності вчителя.

Авшенюк Наталія Миколаївна
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник

Відділ порівняльної професійної педагогіки і психології (завідувачі – Л. П. Пуховська, з 2007 р. – Н. М. Авшенюк) – обґрунтовувалася методологія порівняльних педагогічних досліджень, вивчалися філософсько-педагогічні аспекти розвитку сучасної освіти та проблеми дистанційної освіти як ефективного шляху підготовки фахівців у інформаційному суспільстві на основі порівняльного аналізу, здійснювалися компаративістські дослідження проблем професійної освіти в зарубіжних країнах.

Відділ психології трудової і професійної підготовки (завідувач – В. В. Рибалка) – дослідження науковців відділу зосереджувалися на проблемах допрофесійної особистісно орієнтованої професійної підготовки учнівської молоді, розвитку психологічної культури учнівської молоді та педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, формування психологічної готовності педагогів до творчої професійної діяльності, а також на розвитку духовної культури педагогічного персоналу та духовного потенціалу учнівської молоді.

Рибалка Валентин Васильович
доктор психологічних наук,
професор

Побірченко
Неоніла Антонівна
доктор психологічних наук,
професор

Відділ психології професійної орієнтації (завідувач – Н. А. Побірченко) – співробітниками відділу було створено концептуальну модель професійної консультації як структурного компонента системи професійної орієнтації, експериментально перевірено ефективність методів проведення ступеневого тренінгу з професійної орієнтації для старшокласників; створено та адаптовано діагностичний інструментарій, зокрема методика ОДАНІ – II, КОС – II, а також було розроблено і апробовано систему профорієнтаційної роботи з учнями старших класів, розкрито зміст, форми та методи проведення профорієнтаційних занять з учнівською молоддю.

Радкевич Валентина
Олександрівна
доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член
(академік) НАПН України

Відділ дидактики професійної освіти (завідувач – В. О. Радкевич) – здійснено теоретико-методологічне обґрунтування змісту професійної освіти, технологій і методик навчання майбутніх фахівців, проектування державних стандартів з професій і спеціальностей, теоретичне і методичне обґрунтування організації професійної підготовки висококваліфікованих робітників і молодших спеціалістів для різних галузей виробництва; розроблено концептуальні положення розвитку професійної освіти в Україні, навчально-методичне забезпечення теоретичного і виробничого навчання кваліфікованих робітників для різних галузей економіки.

Відділ проблем виховання у професійно-технічних закладах (завідувачі – В. Ф. Орлов, з 2004 р. – Л. О. Хомич) – наукові співробітники відділу досліджували проблеми професійного виховання, вдосконалення процесу розвитку професійної культури викладачів і учнів закладів професійно-технічної освіти, досліджуючи різні аспекти виховної роботи (громадянський, національний, правовий, етичний тощо); вивчали можливості інтеграції цих напрямів у процесі виробничого навчання, створення оптимальних умов професійного розвитку у позааудиторній роботі педагогічного персоналу.

Хомич
Лідія Олександрівна
доктор педагогічних наук,
професор

Отич Олена Миколаївна
доктор педагогічних наук,
професор

Відділ педагогіки і психології мистецької освіти (завідувачі – О. П. Рудницька, з 2002 р. – О. М. Отич, з 2003 р. – С. О. Соломаха) – наукові працівники відділу обґрунтували теоретичні засади художньо-естетичного розвитку особистості у системі професійної освіти, визначили роль мистецької освіти у реалізації особистісно орієнтованого підходу до навчання і виховання учнів і студентської молоді та необхідність впровадження мистецького компоненту у зміст неперервної професійної освіти.

З 2006 р. вчений секретар Інституту педагогіки і психології професійної освіти – кандидат педагогічних наук Лапаєнко Світлана Володимирівна.

Враховуючи зміни в переліку спеціальностей (відповідно до постанов Президії ВАК України від 11 вересня 1999 р. за № 3/7 та від 7 липня 1999 р. за № 341 наказом Міністерства освіти і науки України від 25 жовтня 2002 р.

(протокол № 612), аспірантуру та докторантуру було перереєстровано за спеціальностями: 13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки»; 13.00.04 – «Теорія та методика професійної освіти»; 19.00.07 – «Педагогічна та вікова психологія».

Структурний підрозділ по роботі з аспірантами і докторантами очолювали: з 2003 р. – кандидат педагогічних наук Лапаєнко Світлана Володимирівна, з 2006 р. – кандидат педагогічних наук Макарєнко Ольга Анатоліївна.

У 2004-2007 рр. в Інституті педагогіки і психології професійної освіти АПН України діяла спеціалізована вчена рада К 26.451.02 з присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук.

III етап (2008–2014 рр.)

Дослідження проблем багаторівневої педагогічної освіти й освіти впродовж життя

Науковці Інституту здійснювали дослідницькі пошуки у напрямі оновлення змісту, методів і форм педагогічної освіти та актуалізації проблем освіти дорослих. Відповідно підготовлено стратегічний документ – «Концептуальні підходи до розвитку багаторівневої педагогічної освіти в Україні». У 2011 р. розроблено Концепцію освіти дорослих, в якій розкрито пріоритетні напрями її розвитку в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Сформувалися й зросли наукові педагогічні і психологічні школи, зокрема доктора психологічних наук, професора Едуарда Олександровича Помиткіна – з психології духовного розвитку особистості; доктора педагогічних наук, професора Олександра Андрійовича Лаврінєнка – з теорії та історії педагогічної майстерності тощо.

Важливим напрямом діяльності наукового колективу Інституту є активна робота, спрямована на розвиток міжнародного співробітництва. Підтримуються наукові контакти з міжнародними організаціями різних країн світу: Європейським фондом професійної освіти (м. Турин, Італія), Європейською асоціацією педагогічної освіти (м. Брюссель, Бельгія), Європейською асоціацією освіти дорослих (м. Брюссель, Бельгія), Інститутом Кеннана при Міжнародному центрі підтримки науковців імені Вудро Вілсона (м. Вашингтон, США), кафедрою професійної іншомовної підготовки Барановичського державного університету (м. Барановичі, Республіка Білорусь) та ін.

Започатковано проведення Всеукраїнських педагогічних читань, присвячених пам'яті видатного вченого-педагога, академіка Семена Устимовича Гончарєнка.

Кращі наукові праці висувалися на здобуття премій Національної академії педагогічних наук України, які було присуджено О. М. Отич (2011, 2013), В. В. Рибалці (2013), Н. М. Авшенюк (2014).

На цьому етапі, у 2007 р., започатковано відкриття Центрів педагогічної майстерності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Ініціатором створення Центрів, де б учителі, керівники закладів освіти,

методичні служби департаментів освіти різних регіонів України мали змогу підвищувати свій фаховий рівень та розвивати педагогічну майстерність став директор Інституту, академік І. А. Зязюн. Робота Центрів базувалася на науково-методологічному підґрунті: підручники, посібники, навчальні програми з основ педагогічної майстерності, особистісно орієнтовані методики і техніки вдосконалення педагогічної майстерності працівників освітньої галузі, організації і проведення тренінгів, майстер-класів, дискусійних платформ з учителями. Координатор і методичний куратор взаємодії Центрів педагогічної майстерності з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – молодший науковий співробітник відділу теорії та історії педагогічної майстерності О. М. Боровік.

Перший Центр педагогічної майстерності відкрито в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу, на відкритті якого був присутній академік І.А. Зязюн. Іван Андрійович популяризував ідею розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів освіти непедагогічного профілю. Керівником центру призначено доктора педагогічних наук, професора П. М. Ковалю. Слухачі Центру отримали в подарунок необхідне навчально-методичне забезпечення – тритомник, що складався із посібника «Педагогічна майстерність», «Хрестоматії з педагогічної майстерності» та інших матеріалів. Варто відзначити надзвичайно дієву роботу в провідних центрах педагогічної майстерності, з-поміж яких:

- Центр педагогічної майстерності при Українському коледжі імені Василя Сухомлинського (керівник – кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України В. М. Хайруліна);
- Центр педагогічної майстерності при Миколаївській спеціалізованій школі I-III ступенів «Академія дитячої творчості» (керівник – кандидат педагогічних наук Г.Д. Матвєєва);
- Центр педагогічної майстерності при Житомирській обласній школі-інтернаті для обдарованих дітей (керівник – кандидат педагогічних наук Л. В. Корінна);
- Центр педагогічної майстерності при НВК «Українська школа-гімназія» у м. Сімферополі АРК (керівник – Н. І. Руденко);
- Центр педагогічної майстерності при Вознесенській загальноосвітній школі-інтернаті I-III ступенів «Обдарованість» Миколаївської обласної ради (керівник – Л. О. Доценко);
- Центр педагогічної майстерності при Новомосковському колегіумі № 11 (керівник – Т. М. Третьякова);
- Центр педагогічної майстерності при Одеському національному політехнічному університеті (керівник – доктор педагогічних наук, професор А. В. Семенова);
- Центр педагогічної майстерності при Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (керівник – доктор психологічних наук, професор М. Г. Іванчук).

Упродовж 2007–2018 рр. Центри педагогічної майстерності були відкриті також в закладах освіти Києва, Кременчука, Кривого Рогу.

У 2007 р. відділ дидактики професійної освіти став основою новоствореного Інституту професійно-технічної освіти АПН України. У цьому ж році Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України перейменовано на Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих.

Заступником директора з науково-експериментальної роботи було призначено доктора педагогічних наук, професора Хомич Лідію Олексіївну. З 2012 р. і до цього часу посаду вченого секретаря Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих обіймає кандидат педагогічних наук Тринус Олена Володимирівна.

Відповідно виникла необхідність у зміні пріоритетних напрямів дослідницької діяльності Інституту, що слугувало підґрунтям перейменування відділів, які мали забезпечувати розв'язання проблем освіти дорослих і якості підготовки майбутніх учителів. Було реорганізовано і утворено вісім відділів.

Відділ порівняльної професійної педагогіки (завідувач – Н. М. Авшенюк), науковці якого досліджували світові тенденції розвитку педагогічної освіти в умовах інтеграції й інтернаціоналізації, зокрема: виявлення чинників, сутнісних характеристик, завдань, принципів модернізації педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі; наукове обґрунтування перспективних інноваційних підходів до удосконалення системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічного персоналу в Україні.

Разом з Хмельницьким національним університетом відкрито Центр порівняльної професійної педагогіки і засновано науковий журнал «Порівняльна професійна педагогіка», який включено до переліку наукових фахових видань України з педагогіки.

Помиткін
Едуард Олександрович
доктор психологічних
наук, професор

Відділ педагогічної психології і психології праці (завідувач – Е. О. Помиткін) – науковці здійснювали обґрунтування психологічних засад наступності у трудовій та професійній підготовці учнів загальноосвітніх шкіл і професійно-технічних навчальних закладів, розробили психолого-педагогічну концепцію особистісно орієнтованої професійної підготовки учнівської молоді в системі неперервної освіти і концепцію розвитку психологічної культури особистості учнівської молоді, в основу якої покладено особистісний, рефлексивно-ціннісно-креативний підхід та відповідні до нього принципи аксіологізації особистості, її діяльності та поведінки, рефлексивності особистості як цінності, креативності при створенні особистісних цінностей, наступності, психолого-педагогічного моделювання вершинних проявів особистості.

Солдатенко
Микола Миколайович
доктор педагогічних
наук, професор

Відділ теорії та історії педагогічної майстерності (завідувач – М. М. Солдатенко) – основи формування педагогічної майстерності викладача досліджувалися в контексті модернізації розвитку освіти в Україні; педагогічна майстерність розглядалися науковцями відділу як важлива умова загальної культурологічної підготовки майбутнього викладача; особливого значення працівники відділу надавали розробленню сучасних підходів формування педагогічної майстерності у контексті філософії освіти, педагогічної психології, інноваційної педагогіки, формуванню громадянськості та національної самосвідомості особистості педагога. На базі відділу створено навчально-методичний Центр педагогічної майстерності.

Відділ інноваційних педагогічних технологій (завідувачі – С. О. Сисоєва, з 2010 р. – О. І. Огієнко) – діяльність відділу спрямовувалась на дослідження теоретико-методологічних і методичних засад розроблення і впровадження інноваційних педагогічних технологій професійної підготовки вчителя, педагога вищої школи і освіти дорослих в контексті особистісно орієнтованої парадигми організації освітнього процесу.

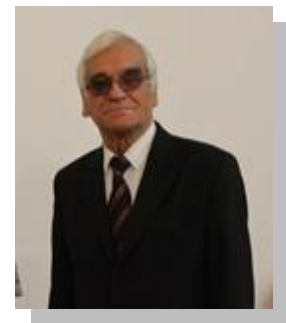

Огієнко
Олена Іванівна
доктор педагогічних
наук, професор

Ігнатівч Олена
Михайлівна
кандидат психологічних
наук, старший науковий
співробітник

Відділ профорієнтації і психології професійного розвитку (завідувачі – Н. А. Побірченко, з 2011 р. – В. В. Синявський, з 2013 р. – О. М. Ігнатівч) – особливим внеском в розвиток системи шкільної професійної орієнтації була реалізація Всеукраїнського наукового психолого-педагогічного проекту «Вибір успішної професії», який охоплював загальноосвітні навчальні заклади майже всіх регіонів України.

Синявський Віталій
Васильович
кандидат психологічних
наук, старший науковий
співробітник

Для його реалізації розроблено науково-методичне забезпечення, що дозволило проводити неперервну профорієнтаційну роботу в загальноосвітніх навчальних закладах з усіма віковими категоріями учнів від початкової до старшої школи; внесено пропозиції щодо удосконалення Концепції системи професійної орієнтації в Україні, укладено підручник з професійної орієнтації.

Лук'янова
Лариса Борисівна
доктор педагогічних наук,
професор, член-
кореспондент НАПН
України

Відділ андрагогіки (завідувач – Л. Б. Лук'янова) – відділ створено для проведення фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на розв'язання актуальних теоретико-методологічних і методичних проблем освіти дорослих; розроблено Концепцію освіти дорослих в Україні; обґрунтовано теоретико-методологічні основи професійного навчання дорослого населення на виробництві, для задоволення освітньо-культурних потреб виробничого персоналу для різних галузей економіки; започатковано фахове видання України з педагогічних наук – збірник наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи».

Відділ виховних систем у педагогічній освіті (завідувач – Л. Ю. Султанова) – науковці відділу досліджували аксіологічні основи формування цілісної особистості майбутнього педагога, зокрема щодо забезпечення пріоритетів розвитку людини в соціумі; виховання молоді з інноваційним типом мислення, яка здатна до сприйняття постійних змін у соціумі; визначення цінності знань у вихованні підростаючого покоління; врахування глобалізаційних процесів у вихованні, таких, як людиноцентризм, моральність, громадська стійкість, національна свідомість та своєрідність; сприяння становленню та розвитку фізичного і морального здоров'я молоді.

Султанова
Лейла Юріївна
кандидат педагогічних наук,
старший науковий
співробітник

Відділом започатковано проведення відкритого конкурсу науково-методичних, методичних розробок, програм, проектів, есе «РАЗОМ! Партнерство навчальних, культурно-освітніх закладів, соціальних служб і родин», метою якого визначено об'єднання зусиль педагогічних колективів і родин, спрямованих на створення цілісного освітньо-виховного простору для особистісного розвитку дітей та підлітків.

Сотська
Галина Іванівна
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник

Відділ педагогічної естетики і етики (завідувачі – О. М. Отич, з 2014 р. – Г. І. Сотська) – науковцями відділу досліджувалися проблеми неперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграційних процесів; аксіологічних засад реформування вищої педагогічної освіти; естетики і етики педагогічної дії; етичних та естетичних засад розвитку професійного досвіду, педагогічної культури, педагогічної майстерності викладачів вищих навчальних закладів. У 2011 р. у співпраці з Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г. Короленка засновано

збірник наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії», який індексується у наукометричних базах Google Scholar, Index Copernicus, Ulrichsweb Global Serials Directory.

У 2008 р. завідувачем відділу аспірантури і докторантури призначено кандидата педагогічних наук Дорошенко Надію Іванівну, у 2009 р. – Тринус Олену Володимирівну.

IV етап (2015–2018 рр.)

Дослідження проблем педагогічної освіти і освіти дорослих в контексті європейської інтеграції

З 2015 р. директором Інституту обрано доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України Ларису Борисівну Лук'янову. Науково-педагогічні інтереси Лариси Борисівни пов'язані з проблемами професійної освіти і освіти дорослих як складової навчання впродовж життя, теорією і практикою формування екологічної свідомості на індивідуальному і суспільному рівнях.

Л.Б. Лук'яною ініційовано дослідження проблем формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих, оскільки система освіти дорослих в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів набуває особливої значущості. Відповідно актуалізуються проблеми якості людського капіталу, розвитку особистості, людини як суб'єкта суспільства знань, що постійно розвивається і удосконалюється.

З початку 2018 р. співробітники Інституту беруть участь в заходах, присвячених обговоренню проекту Закону України «Про освіту дорослих» за участі Міністерства освіти і науки України, Громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих», Представництва DVV International в Україні. Метою дискусійних заходів є обговорення напрацювань Міністерства освіти і науки України і громадськості щодо структури і змісту проекту Закону України «Про освіту дорослих», а також досвіду роботи провайдерів освітніх послуг для різних категорій дорослих, чинних практик у неформальній освіті дорослих (в Україні й за кордоном).

Міжнародне співробітництво Інституту здійснюється з Представництвом DVV International в Україні – Інститутом з Міжнародного Співробітництва Німецької Асоціації Народних Університетів (Deutscher Volkshochschulverband e. V, DVV), Університетом Аугсбургу (Німеччина). У перспективі – співпраця з Університетом Коменського у Братиславі (Словаччина).

Започатковано Всеукраїнські педагогічні читання пам'яті академіка І. А. Зязюна «Педагогіка добра у вимірах педагогічної майстерності».

Кращі наукові праці висувалися на здобуття премій Національної академії педагогічних наук України, які були присуджені О. М. Ігнатович (2015), Н. М. Авшенюк (2018).

На цьому етапі заступник директора з наукової роботи – доктор педагогічних наук, професор Л. О. Хомич, з науково-експериментальної –

доктор педагогічних наук А. О. Кучерявий (2015–2016 рр.), доктор педагогічних наук Г. І. Сотська (з 2017 р.). Вчений секретар – кандидат педагогічних наук О. В. Тринус.

Соціально-економічні трансформації спричинили зміни структури Інституту. У 2017 р. було створено чотири відділи.

Відділ андрагогіки (завідувач – О. В. Аніщенко) – співробітниками відділу здійснюється розроблення теоретичних, методологічних, методичних засад розвитку освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти, особистісного й професійного розвитку різних категорій дорослого населення; започатковано видання журналу «Територія успіху» як практико орієнтованого додатку до збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (за підтримки Представництва DVV International в Україні). Науковці поєднують науково-дослідну роботу з практичною діяльністю у закладах вищої освіти, закладах післядипломної освіти, надають консультації викладачам навчальних закладів різних типів, педагогічному персоналу центрів освіти дорослих та інших інституцій неформальної освіти, розробляють і проводять тренінги для різних категорій дорослих, здійснюють рецензування рукописів наукових, навчальних, методичних та інших праць.

Аніщенко
Олена Валеріївна
доктор педагогічних наук,
професор

Лавріненко
Олександр Андрійович
доктор педагогічних наук,
професор

Відділ змісту та організації педагогічної освіти (з 2017 р. – змісту і технологій навчання дорослих, з 2018 р. – відділ теорії і практики педагогічної освіти імені академіка І. А. Зязюна (завідувач – О.А. Лавріненко)) – співробітники відділу виконують два фундаментальні дослідження, зокрема: обґрунтовують теоретичні та методичні засади моніторингу якості навчального процесу у закладах вищої педагогічної освіти; визначають критерії та методики діагностики якості педагогічної освіти і здійснення її моніторингу; обґрунтовують й розробляють технології навчання дорослих, експериментально перевіряють педагогічні умови їх впровадження у формальну і неформальну освіту різних категорій дорослого населення;

Відділ професіології та психолого-педагогічної діагностики (з 2017 р. – психології праці (завідувачі – Е. О. Помиткін, О. М. Ігнатович)) – співробітники відділу досліджують психологічні особливості різних категорій дорослого населення за віковими (рання, середня, пізня дорослість, похилий вік), гендерними та професійними критеріями (студентів і випускників закладів вищої освіти, педагогів-андрагогів, батьків, пенсіонерів тощо), визначають

специфіку психологічного супроводу навчання зазначених категорій з урахуванням зарубіжного досвіду організації психологічного супроводу навчання дорослих; орієнтовані на дослідження проблем психології професійної орієнтації в системі педагогічної освіти, а також професійного відбору майбутніх педагогів до закладів вищої освіти.

Пазюра
Наталія Валентинівна
доктор педагогічних наук,
доцент

Відділ зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих (завідувач – Н. В. Пазюра, з 2017 р. – Н. М. Авшенюк) – у відділі обґрунтовуються моделі інтеграції української педагогічної освіти у світовий та європейський освітньо-науковий простір; науковці відділу працюють над розробленням методологічних засад порівняльно-педагогічних досліджень з проблем педагогічної освіти і освіти дорослих, здійснюють підготовку педагогів-дослідників, які володіють методологією проведення компаративістських досліджень; науково обґрунтовують перспективні інноваційні підходи до удосконалення системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічного персоналу в Україні; налагоджують

зв'язки з міжнародними організаціями, асоціаціями, фондами, освітніми установами різних країн світу, котрі зацікавлені у розвитку порівняльної професійної педагогіки.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» № 261 від 23.03.2016 р. в Інституті було відкрито дві нові спеціальності: у галузі 01 «Освіта/Педагогіка» – 011 «Освітні, педагогічні науки»; у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» – 053 «Психологія».

Освітні програми з зазначених спеціальностей реалізуються в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з вересня 2016 р. на підставі ліцензії Міністерства освіти і науки України за наказом МОН України від 03.08.2016 р. 933 (вперше). Відповідно до Рішення засідання вченої ради Інституту від 26 грудня 2016 р. (протокол № 13) було відкрито докторантуру. Основною метою роботи відділу є організація освітнього процесу й здійснення аспірантами і докторантами фундаментальних та прикладних досліджень, спрямованих на розв'язання актуальних теоретичних і методологічних проблем педагогічної освіти, освіти дорослих, психології професійної освіти для поповнення науково-педагогічними кадрами наукових установ, закладів освіти всіх рівнів акредитації.

Шарошкіна
Наталія Геннадіївна

Відділ аспірантури і докторантури з 2013 р. очолює Шарошкіна Наталія Геннадіївна. Загалом за час діяльності відділу підготовлено близько 600 докторантів та аспірантів.

В Інституті успішно функціонує педагогічна докторська спеціалізована вчена рада Д 26.451.01 і психологічна кандидатська спеціалізована вчена рада К 26.451.02 (поновила свою роботу з 2017 р.), в яких було захищено 602 дисертації: 160 – на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних (психологічних) наук; 442 – кандидата педагогічних (психологічних) наук.

Колегіальним органом управління Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України є вчена рада, основні функції якої: визначення напрямів розвитку наукової та інноваційної діяльності Інституту; координація наукової діяльності підрозділів Інституту; розгляд питань щодо науково-дослідної роботи співробітників Інституту тощо (голова – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України – Л.Б. Лук'янова).

Створення належних умов для функціонування Інституту забезпечує діяльність: організаційно-адміністративного відділу (завідувач – Л.І. Фокіна); відділу кадрів (завідувач – О.В. Бовкун); бухгалтерії (головний бухгалтер – Н.І. Вінник). В Інституті діє первинна профспілкова організація, яка є добровільним об'єднанням працівників установи (голова первинної профспілкової організації – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Н.О.Філіпчук).

Інститут підтримує професійні зв'язки з колишніми науковими співробітниками, у тому числі своїми вихованцями, знаними українськими вченими: доктором психологічних наук, професором, дійсним членом (академіком) НАПН України Моляко Валентином Олексійовичем; доктором філософських наук, професором Кудіним В'ячеславом Олександровичем; доктором педагогічних наук, професором, членом-кореспондентом НАПН України Кузьмінським Анатолієм Івановичем; доктором педагогічних наук, професором, членом-кореспондентом НАПН України Падалкою Олегом Семеновичем; доктором педагогічних наук, доцентом, членом-кореспондентом НАПН України Щербак Ольгою Іванівною; доктором педагогічних наук, професором Лещенко Марією Петрівною; доктором педагогічних наук, професором Семеног Оленою Миколаївною, доктором педагогічних наук, професором Лозовецькою Валентиною Терентіївною; доктором педагогічних наук, професором Коновець Світланою Володимирівною; доктором педагогічних наук, професором Сігаєвою Ларисою Євгенівною; доктором педагогічних наук, професором Івановою Тетяною Вікторівною; доктором психологічних наук, професором Панком Віталієм Григоровичем; доктором педагогічних наук, старшим науковим співробітником Усатенко Тамарою Пилипівною та ін.

Традицією Інституту є здійснення досліджень з педагогіки і психології в інтердисциплінарному вимірі. Дослідження методологічних, теоретичних, практико орієнтованих проблем відбувається шляхом збереження наступності поколінь науковців, актуалізації надбань досвідчених учених і їх поєднання з інноваціями молодих науковців. Синтез цих двох пластів науки дає змогу ефективно вирішувати актуальні проблеми, які виникають у сучасній педагогічній науці й освітній практиці.

ДИНАМІЧНЕ СЬОГОДЕННЯ

У структурі Інституту функціонує 4 наукові відділи (андрагогіки, теорії і практики педагогічної освіти імені академіка І. А. Зязюна, психології праці, зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих). У його штаті працює 45 наукових працівників, з них: 1 академік, 1 член-кореспондент НАПН України, 17 докторів і 21 кандидат наук.

Науковці Інституту досліджують і розробляють найсучасніші проблеми професійної педагогічної освіти і освіти дорослих, серед них – перспективні напрями наукових педагогічних і психологічних досліджень (психопедагогічний, педевтологічний, андрагогічний, компаративістський тощо).

В Інституті здійснюється освітня діяльність з підготовки докторів філософії та засновано Центр підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників. На базі наукової установи відкрито Кафедру ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», створено Раду молодих науковців. Учені співпрацюють із науковими установами НАПН України, закладами вищої освіти, післядипломної педагогічної освіти, закладами середньої освіти, а також неформальної освіти дорослих.

В Інституті функціонально налагоджена інформаційна та соціально-мережна діяльність. На офіційному сайті Інституту www.ipood.com.ua регулярно оприлюднюються результати діяльності наукових відділів, наукових центрів, проведених науково-практичних масових заходів, а також наукові матеріали у галузі педагогічної освіти і освіти дорослих.

Діяльність Інституту також представлена у соціальній мережі Facebook www.facebook.com/ipood.napn/, у період з 2015 по 2018 рр. опубліковано більше 450 дописів та 2000 фотоматеріалів щодо діяльності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Інститут не припиняє удосконалюватись і завжди враховує сучасні вимоги сьогодення та потреби суспільства для зручності використання конкретного контенту, саме тому на офіційному сайті Інституту створено власну електронну бібліотеку www.ipood.com.ua/e-library/ в якій розміщено, у вільному доступі, більше 100 електронних ресурсів (підручників, навчальних посібників, монографій, словників, методичних рекомендацій тощо), які висвітлюють

результати науково-дослідної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»

Організація
Об'єднаних Націй
з питань освіти,
науки і культури

Кафедра ЮНЕСКО
Неперервна професійна
освіта XXI століття,
Україна

Сьогодні Інститут має змогу розширити рамки міжнародного співробітництва та зміцнити існуючий потенціал науково-дослідної роботи з метою здійснення нових актуальних досліджень та розробки міжнародних програм у межах роботи Кафедри ЮНЕСКО. Метою діяльності кафедри є забезпечення інтегрованої системи здійснення досліджень, професійної

підготовки, а також збір інформації та документації з проблем педагогічної освіти та освіти дорослих в Україні, Європі, Північній Америці.

Діяльність кафедри включає основні завдання, а саме: розробити спільно з партнерами нові програми на рівні вищої і післядипломної освіти з підготовки й перепідготовки науково-педагогічного персоналу, а також освіти дорослих впродовж життя та забезпечити відповідну підготовку; сприяти створенню мереж для обміну знаннями і кращими взірцями практичного досвіду, шляхом організації заходів, створення бази даних та спеціального веб-сайту, а також підготовки і поширення публікацій, у тому числі он-лайн; сприяти створенню мережі закладів, спільноти викладачів, дослідників та студентів у галузі професійно-педагогічної освіти і освіти дорослих; поширювати знання й надавати підтримку у розробленні й імплементації національних стратегій і планів щодо професійної підготовки та розвитку вчителів, а також освіти дорослих впродовж життя; тісно співпрацювати з ЮНЕСКО у межах відповідних програм і заходів, а також з іншими кафедрами ЮНЕСКО.

На базі Кафедри здійснено роботу щодо розробки Концепції діяльності кафедри, проведення тренінгів для батьків, волонтерів, педагогічних працівників, конференцій, круглих столів, орієнтованих на сприяння розширенню співробітництва з українськими науковими, освітніми і культурними інституціями шляхом

забезпечення їх участі у програмній діяльності ЮНЕСКО.

Кафедра ініціювала заснування двомовного журналу – Вісника «Неперервна професійна освіта XXI століття» Національної академії педагогічних наук України на базі Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Метою видання є аналіз та поширення інформації про наукові дослідження у сфері неперервної професійної освіти, педагогічної освіти та освіти дорослих, вирішення проблеми імплементації національних стратегій і планів щодо розвитку

неперервної професійної освіти впродовж життя, обмін знаннями та інноваційним практичним досвідом розвинених країн світу; розширення термінологічного поля за основними напрямками діяльності ЮНЕСКО.

Рада молодих науковців

11 лютого 2016 р. за ініціативи наукової молоді та підтримки адміністрації Інституту створено Раду молодих науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Членами Ради молодих науковців (РМН) є доктори і кандидати наук, докторанти і аспіранти, наукові співробітники Інституту віком до 40 років, які досягли успіхів у науково-дослідній роботі, прагнуть саморозвитку і самовдосконалення,

мають активну громадянську позицію. Головною метою РМН є: активізація наукових досліджень та посилення їх практичної спрямованості; сприяння професійному зростанню та підтримка соціальних інтересів молодих науковців; популяризація наукових шкіл та надбань ІПООД НАПН України. Це загалом уможливує посилення діяльності Інституту щодо педагогізації суспільства. У своїй діяльності РМН керується чинним законодавством України, статутом ІПООД НАПН України, положенням про РМН, а також принципами добровільності, відкритості, рівноправності і самоврядування.

Визначальним гаслом діяльності Ради молодих науковців Інституту є «наука в дії». Тобто, окрім виконання НДР та посадових обов'язків, члени РМН активно займаються практико орієнтованою освітньо-дослідною діяльністю, яка має дві складові: проектну, у тому числі міжнародну проектну діяльність; надання на волонтерських засадах освітніх послуг різним категоріям дорослого населення. Запорукою ефективності РМН є

командотворення, коли досягнення успіху будь-якої діяльності відбувається на засадах взаємодії рівноправних фахівців за принципами ініціативності, активності й відповідальності кожного в колективі. РМН стала платформою як професійного і особистісного зростання молодих учених.

За короткий період функціонування створення РМН вже реалізовано низку завдань і проектів, головною ознакою яких є конкретне науково-практичне спрямування. РМН взаємодіє з різними за віком та соціальним статусом категоріями дорослого населення. Це представники різних вікових

груп (від 16 до 55 років) та різних соціальних груп, зокрема: молодь – переважно студенти вищих навчальних закладів; волонтери, які утворюють гетерогенну групу людей від 16 до 45 років різного професійного спрямування; батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу; педагогічні працівники, серед яких – вихователі дошкільних навчальних закладів, учителі початкової школи, психологи закладів освіти.

За ініціативи РМН 19 квітня 2016 р. підписано угоду про наукову співпрацю між ІПООД НАПН України та Центром освіти дорослих Research FMJ NonProfits (Будапешт, Угорщина). Молоді науковці ІПООД НАПН співпрацюють з рядом благодійних фондів і громадських організацій, серед яких: Міжнародний благодійний фонд «Карітас»; Угорсько-український благодійний фонд «В наших руках майбутнє»; Громадська організація «Сімейна унія»; Громадська організація «Верітас».

Підготовка докторів філософії

З 2016 р. в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України здійснюється підготовка здобувачів ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» за освітньо-науковою програмою «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» / «Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide» », у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» з проблеми «Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих» / «Work Psychology and psychological support adult education».

Метою освітніх програм є розвиток у майбутніх докторів філософії аксіологічних орієнтацій, професійно-наукової, мовно-комунікативної, інформаційної, методологічної культури наукового пошуку, технологічних здатностей, критичного мислення, педагогічної майстерності, інших компетентностей, необхідних для професійної комунікації, науково-професійної і викладацької діяльності, кар'єрного зростання у сфері педагогічної та психологічної освіти і освіти дорослих з урахуванням принципів неперервності, інноваційності, прогностичності, гнучкості реагування на суспільні зміни. На сьогодні за програмами навчається 21 майбутній доктор філософії, 7 майбутніх докторів наук.

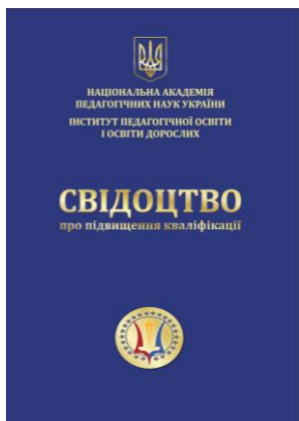
Освітньо-наукові програми спрямовані на обґрунтування методологічних підходів, теоретичних засад, розробку інноваційних технологій, інформаційно-комунікативних ресурсів, здійснення компаративістських досліджень, аналіз історико-педагогічної ретроспективи розвитку педагогічної освіти і освіти

дорослих в Україні і зарубіжжі. Означені проблеми становлять провідний напрям науково-дослідницької, практико зорієнтованої діяльності Інституту.

Дисертаційні дослідження майбутніх докторів філософії спрямовані на обґрунтування концептуальних і методологічних проблем педагогічної освіти і освіти дорослих на міждисциплінарній основі з урахуванням інтердисциплінарної диференціації наук про освіту; формування здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної діяльності у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих; здатності розроблення та реалізації проектів власних досліджень з метою переосмислення та створення нового цілісного знання та впровадження їх в освітню практику вищої, неперервної педагогічної освіти і освіти дорослих; здатності ініціювати і реалізовувати інноваційні проекти, виявляючи лідерські, комунікативні, дослідницькі, педагогічні якості; високим ступенем соціальної відповідальності за результати власних досліджень, здатності до саморозвитку і самовдосконалення упродовж життя, відповідальності за навчання різних категорій громадян.

Перспективою реалізації освітньо-наукової програми є налагодження співпраці з Українською асоціацією освіти дорослих, мережею Центрів педагогічної майстерності, громадськими неформальними організаціями, залучення майбутніх докторів філософії до різних напрямів спільної діяльності: проектної, просвітницької, тренінгової тощо.

Центр підвищення кваліфікації

На базі Інституту функціонує Центр підвищення кваліфікації, який здійснює освітню діяльність з підвищення кваліфікації, стажування наукових, педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів професійної, вищої та післядипломної освіти, підприємств та установ.

Основні завдання і функції Центру: організація освітнього процесу з підвищення кваліфікації, стажування наукових, педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів професійної, вищої та післядипломної освіти, підприємств та установ; координація програмно-

методичного змісту освітнього процесу з підвищення кваліфікації; залучення кваліфікованих наукових та науково-педагогічних кадрів до організації стажування; впровадження результатів науково-дослідної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; розроблення навчальних програм з підвищення кваліфікації, стажування; забезпечення організаційно-методичного супроводу підвищення кваліфікації, стажування.

Соціально-освітній проект «Мовна школа для дорослих»

Відповідно Указу Президента України (№641/2015) «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» у 2016 році за ініціативи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України спільно з Громадською спілкою «Українська асоціація освіти дорослих» започатковано соціально-освітній проект «Мовна школа для дорослих» (координатор проекту – кандидат

педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту К.В. Котун).

Мета проекту полягала у тому, щоб допомогти науковим та науково-педагогічним працівникам отримати якісні знання з англійської мови та оволодіти певними видами мовленнєвої діяльності; підготуватись до здачі іспитів з англійської мови для отримання міжнародного мовного рівня B2; набуті компетентність щодо висвітлення результатів наукових досліджень, написання статей, анотацій, рефератів англійською мовою; робити огляди зарубіжної наукової та документальної літератури тощо.

Викладачами мовної школи (Н. М. Авшенюк, С. Р. Бабушко О. В. Василенко, К. В. Котун, Ю. М. Кобюк, М. М. Марусинець, Я. М. Пилинський, О. В. Шкіренко) було запропоновано безкоштовний курс вивчення/удосконалення англійської мови. Навчання здійснювалося за авторськими програмами, зокрема: «Англійська мова для наукових та науково-педагогічних працівників»; «Англійська мова для спілкування» (базовий курс) тощо. На офіційних сайтах Інституту www.ipood.com.ua та Української асоціації освіти дорослих www.uaod.org.ua були створені сторінки соціально-освітнього проекту для оприлюднення інформації про організацію навчального процесу, розміщення найпопулярніших та авторитетніших закордонних видань з вивчення курсу англійської мови на різних рівнях: «Headway», «Face2face», «UpStream», «Straightforward», «New Opportunities», «NEW Cutting Edge», серії британських посібників – «New English File», «English grammar in use Raymond Murphy», комплексу навчальних матеріалів від «Collins» the world's largest database for language study», а також навчальних матеріалів, підготовлених викладачами мовної школи. Слухачі мовної школи мали можливість отримати спеціально розроблені сертифікати про проходження навчання.

Центри освіти дорослих

У рамках співпраці з Мелітопольським державним педагогічним університетом імені Богдана Хмельницького (2014–2017 рр.) на початку 2015 р. спільно з Інститутом створено перший в Україні Науково-методичний центр освіти дорослих. Діяльність Центру спрямовується на проведення фундаментальних і прикладних досліджень з проблем освіти різних категорій дорослого населення в контексті соціально-

економічних процесів, які відбуваються в Україні, а також підвищення ефективності підготовки різних категорій дорослих і впровадження результатів досліджень у практику.

Співробітництво з вечірньою (змінною) школою III ступеня № 18 Деснянського району м. Києва (2015–2016 рр.) уможливило створення Центру освіти дорослих – Народної школи. Діяльність Центру спрямовується на неформальне навчання різних категорій дорослих (надання освітніх послуг дорослим відповідно до їхніх індивідуальних культурно-освітніх потреб).

Налагоджено творчу співпрацю з закладами неформальної освіти дорослих – обмін педагогічним досвідом між Інститутом й Історично-мистецьким центром (ІМЦ) «Стара Школа» (с. Тарасівка Києво-Святошинський р-н Київської обл.), Клубом для людей третього віку «Друга молодість» (м. Ірпінь, Київська обл.), а також швейним підприємством «Альвіна», недержавними громадськими організаціями м. Нікополя (Дніпропетровська обл.) та ін.

Співробітництво з DVV International – Інститутом з Міжнародного Співробітництва Німецької Асоціації Народних Університетів (Deutscher Volkshochschulverband e. V, DVV) уможливило проведення масштабного міжнародного Форуму «Європейський Союз – Україна: освіта дорослих» (листопад 2014 р., м. Київ; <http://lib.iitta.gov.ua/106515/>), Міжнародних Днів освіти дорослих на Львівщині (жовтень 2015 р., міста і села Львівської обл.), Міжнародних Днів освіти дорослих у Запорізькій області (жовтень 2016 р., м. Запоріжжя, м. Мелітополь), а також участь співробітників у різнопланових проектах, тренінгових програмах з громадянської освіти дорослих та удосконалення андрагогічної компетентності педагогічного персоналу.

Академія педагогічної майстерності та навчання дорослих імені І. А. Зязюна

Центри педагогічні майстерності об'єднані під егідою діяльності ГНПО «Академія педагогічної майстерності та навчання дорослих імені І. А. Зязюна» директором якої є доктор педагогічних наук, доцент В. Л. Мозговий. Тренери Академії – доктор педагогічних наук, професор О. А. Лавріненко, доктор педагогічних наук, доцент Л. І. Лимаренко, доктор педагогічних наук, доцент Т. П. Зузяк. У центрах педагогічної

майстерності здійснюється навчання у неформальних умовах щодо формування і розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів та вчителів-практиків («Режисура педагогічної дії» (автор В. Л. Мозговий); апробовано курси «Тренінг комунікативної компетентності майстра виробничого навчання», «Основи педагогічної майстерності викладача ПТНЗ» (автор О. А. Лавріненко) тощо. Викладачі Академії проводять науково-практичні масові заходи, тренінгові заняття з вихователями дошкільних закладів освіти, учителями, викладачами закладів освіти Києва, Ірпеня, Миколаєва, Одеси, Ніжина, Чернігова, Херсона; оприлюднюють результати роботи у друкованих та електронних виданнях, вітчизняних медійних засобах, на регіональних телевізійних каналах. Започатковано співробітництво ГНПО «Академія педагогічної майстерності та навчання дорослих імені І. А. Зязюна» з Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Миколаївській області під час проведення обласних педагогічних читань працівників професійно-технічних закладів Миколаївської області, а також ініційовано проведення щорічних Всеукраїнських педагогічних читань «Педагогічна майстерність І. А. Зязюна як поступ до оновлення національної педагогічної науки і освіти».

Науковці Інституту спрямовують зусилля на організацію творчої співпраці із учителями загальноосвітніх шкіл України з метою реалізації ідей Нової української школи. Така робота сприяє не лише професійній взаємодії, а й апробації наукового доробку науковців, донесенню до вчителя теоретико-методологічних й практичних напрацювань. Традиційними стали наукові семінари з міськими і районними методичними службами на базі музею-садиби академіка І.А. Зязюна Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова у с. Пашківка Ніжинського району Чернігівської області, майстер-класи з удосконалення педагогічної майстерності, воркшопи з техніки мовлення, режисури педагогічної дії, майстерності внутрішньої і зовнішньої педагогічних технік. Науковці розробляють лекційні й практичні заняття для вчителів сільських шкіл Київської, Чернігівської, Полтавської та інших областей з проблем методологічного обґрунтування Концепції «Нова українська школа», вдосконалення майстерності організації педагогічної взаємодії вчителя з учнями, саморозвитку їхньої професійної майстерності.

Центр порівняльної професійної педагогіки

У 2010 р. Інститутом спільно з Хмельницьким національним університетом і на його базі створено Центр порівняльної професійної педагогіки. Цей Центр – науково-методичне об'єднання дослідників, які займаються порівняльним аналізом сучасних систем професійної освіти, вивчають та рекомендують для впровадження адаптовані ідеї та практичні напрацювання на основі зарубіжного досвіду. Мета і зміст діяльності Центру полягають у

екстраполяції конструктивних надбань зарубіжної теорії і практики педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасній освітній практиці України.

Організаційна структура Центру складається з таких секторів, як: сектор організації порівняльних досліджень з актуальних проблем підготовки та перепідготовки кадрів країн світу та України; сектор розроблення та підготовки проектів щодо розвитку професійної освіти та технологій підготовки та перепідготовки фахівців; редакційно-видавничий сектор, комп'ютерний центр; сектор організації та проведення спільних міжнародних заходів; сектор експериментальної перевірки результатів проведених досліджень. У Центрі розробляються програми та визначаються методики для аналітичних порівнянь, відбувається налагодження міжнародних зв'язків з освітніми установами та організаціями країн світу з питань розвитку педагогічної науки та технологій підготовки і перепідготовки кадрів. Центр створює умови для підготовки нової генерації педагогів-дослідників (вчителів, викладачів навчальних закладів), які володіють методологією порівняльних досліджень, компетентностями щодо використання сучасних освітніх технологій.

Освітній проект «Розвиваємо освіту разом – навчаємося разом – навчаємо один одного»

У рамках співпраці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та Ірпінського міського управління освіти взято участь у міжнародному україно-німецькому освітньому проекті «Розвиваємо освіту разом – навчаємося один в одного і навчаємо один одного» між містами побратимами Ірпін (Україна) і Борна (Німеччина).

Мета проекту – об'єднати вчителів з двох партнерських міст Ірпінь і Борна у велику активну спільноту, учасники якої постійно навчаються, обмінюються ідеями, пізнають особливості життя інших країн, розширюють світогляд, урізноманітнюють свою педагогічну діяльність відповідно до вимог сучасності.

Співробітники Інституту приймали участь у проведенні науково-практичних масових заходів, зокрема воркшопів, майстер класів, тренінгів тощо. Це сприяло підвищенню фахового рівня педагогів, розширенню партнерських зв'язків і створенню спільних майданчиків для міждисциплінарного діалогу та міжнародній освітянській співпраці в контексті реалізації Концепції нової української школи.

Проект «Музейна педагогіка»

Одним із перспективних проектів Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України є розроблення теорії та інноваційних форм і методів музейної педагогіки в Україні. У 2016 р. між Інститутом і Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником укладено Меморандум про співпрацю, у межах реалізації якого здійснюються заходи щодо узагальнення набутого музейно-педагогічного досвіду та пошуку нових методів і форм діяльності у музейній педагогіці; популяризації застосування інтерактивних методів музейної педагогіки; визначення напрямів співпраці музеїв з навчальними закладами.

У межах проекту щорічно проводиться конференція «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи», до дискусійних форм якої залучаються академічні науковці, викладачі вищої школи, працівники музеїв, керівники, педагоги і методисти загальноосвітніх шкіл, дошкільних, позашкільних та середніх спеціальних закладів освіти, представники громадських організацій. Основна мета щорічного заходу – проектування та створення віртуальних музеїв, виставок і каталогів, дистанційних музейно-освітніх послуг; формування музейно-педагогічних спільнот, клубів та партнерських груп в соціальних мережах; використання PR-технологій у науково-освітніх проектах музеїв; формування всебічно освіченої особистості, виховання патріотів української держави засобами музейної педагогіки; використання потенціалу музеїв в організації навчання різних категорій дорослих, підготовці сучасного вчителя.

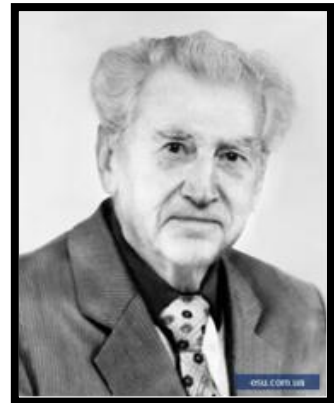

**Дубинчук
Олена Степанівна**
*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник*

**Гончаренко
Семен Устимович**
*доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член НАПН
України, заслужений діяч науки
і техніки України*

**Кондратюк
Олександр
Пантелеймонович**
*доктор педагогічних наук,
професор*

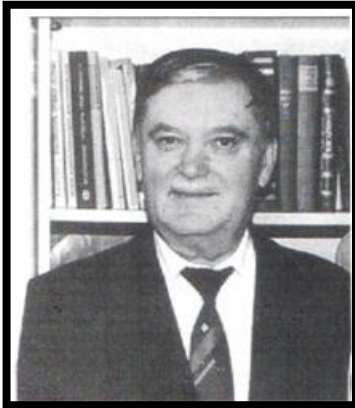
**Абашкіна
Нелля Володимирівна**
*доктор педагогічних наук,
професор*

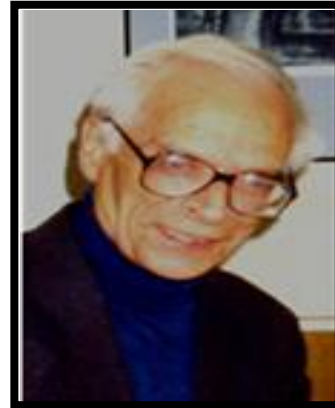
**Воловик
Павло Микитович**
*доктор педагогічних наук,
професор*

**Рудницька
Оксана Петрівна**
*доктор педагогічних наук,
професор*

**Перепелиця
Петро Степанович**
*кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник*

**Федоришин
Борис Олексійович**
доктор педагогічних наук, професор

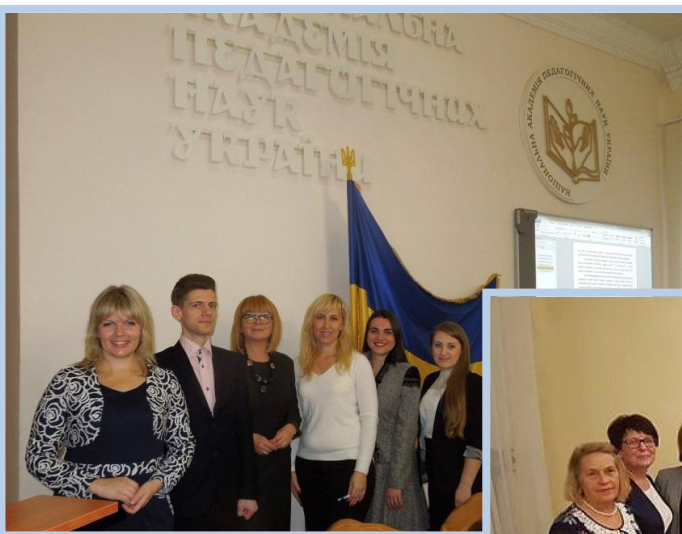
**Балл
Георгій Олексійович**
*доктор психологічних наук,
професор,
член-кореспондент НАПН України*

**Лактіонова
Галина Михайлівна**
*доктор педагогічних наук,
професор*

ФОТОХРОНІКА

На пошану друзям, колегам Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені дорогого, любого нам академіка ІВАНА ЗЯЗЮНА

*Друзі милі і обачні,
Будьмо всі ми долі вдячні,
Що взяла усіх вона
Під крило – І. Зязюна!*

*Як вже скінчили дебати,
Наші славні «демократи»,
Пост Міністра залишив,
Та журитись не спішив.*

*Розпрямив широкі плечі,
Взяв запал свій молодечий,
«Демократам» сказав – «Гут»!
Та й очолив Інститут.*

*Не який-небудь, – незвичний,
Психо-проф-педагогічний,
Хоч з комірки починав,
А достойників – з'єднав!*

*Закрутив таку роботу,
Що в неділю і в суботу,*

*Хай копійка в гаманці –
Все працюють Зязюнці!*

*Пані Нелля підпирала,
Не сварила, не карала,
Інститут усе зростав,
Сотні вчених нині дав!*

*Як в Полтаві, слава нині
Йде не лише в Україні,
Звідусіль посли летять –
ІНСТИТУТУ – ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЬ!*

*Хоч тепер він – для дорослих,
Неперервно, тобто, поспіль,
Проф-наука – далі йде,
Тож Лук'янова веде!*

*Вчителі Ви наші милі,
Будьте довго Ви у силі,
Хай штормить адреналін –
Низький, щирий Вам уклін!*

Зі святом усіх-усіх, хто хоч трішечки доторкнувся до рідної наукової «Альма-Матер» і незабутнього, феноменально людяного, рідного – ІВАНА АНДРІЙОВИЧА ЗЯЗЮНА!

Григорій Васянович
доктор педагогічних наук, професор

ЗМІСТ

Вітальне слово Міністра освіти і науки України Л.М. Гриневич	3
Вітальне слово Президента Національної академії педагогічних наук України В.Г. Кременя.....	4
Вітальне слово голови Наукового товариства «Польща- Україна», іноземного члена Національної академії педагогічних наук України Ф. Шльосека.....	5
Шлях довжиною чверть століття (Н.Г. Ничкало).....	7
Сьогодні Інституту і погляд у майбутнє (Л.Б. Лук'янова).....	11
Етапи становлення і розвитку Інституту.....	14
Динамічне сьогодні.....	32
Ми Вас пам'ятаємо.....	42
Фотохроніка.....	44

Довідкове видання

**«НЕ ЗМІРЯТИ У ВІК СЛАВЕТНІ
СПРАВИ ІНСТИТУТУ»**

до 25-річчя
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
(1993 – 2018)

Відповідальний за випуск: Гуревич Р.С.

Наукові редактори: Ничкало Н.Г., Лук'янова Л.Б.

Укладачі: Хомич Л.О., Сотська Г.І.

Літературні редактори: Вовк М.П., Тринус О.В.

Технічний редактор

і дизайн обкладинки: Котун К.В.

Підписано до друку 10.12.2018 р.
Формат 29,7х21. Папір крейдований.
Гарнітура Arial. Друк цифровий.
Умовн. друк. арк. 2,89
Наклад 150 прим.
Зам №В2018-25

Віддруковано ФОП Барановська Т.П.
21021, м. Вінниця, вул. Порики, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 4377 від 31.07.2012 р.

04060 м. Київ, вул. М. Берлінського, 9
тел. (044) 440-62-58, 440-63-88
ipood2008@ukr.net
www.ipood.com.ua
facebook.com/ipood.napn